

Leto XXIII.

Številka 5.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

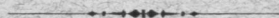
V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1907.

VSEBINA.

1. <i>A. Levec</i> : Kako je razlagati odst. 3 §-a 350 izvrš. r.?	129
2. <i>Šp.</i> : § 88 sud. vl. Kako češ se oteti podsudnosti fakture?	135
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> K uporabi §-a 1432 o. d. z.	137
<i>b)</i> Ne može se tražiti povišenja odpremine, koju otac isplati za uzdržavanje svog izvanbračnog djeteta a na temelju nagodbe odobrene od suda (§ 171 o. g. z.)	140
<i>c)</i> Ima li se primijeniti bagatelarni postupak u sporovima s uporabnog ugovora kad je vrijednost spornog predmeta udarena na 100 K, a tuženik nije prigovorio toj ucijeni (§ 448 gr. post.)	142
<i>d)</i> Pogoj določbe §-a 1109 o. d. z. je, da konča pogojena doba najemne ali zakupne pogodbe. Ta določba torej ne velja, če se je razveljavilo pogodbo v zmislu §-ov 1117 in 1118 o. d. z. — Kaj pomenja določba §-a 1109 o. d. z. »da je vrniti predmet zakupne pogodbe v navadni gospodarski kulturi?« — U učinkih tožbe na razveljavljenje zakupne pogodbe, če se ji je ugodilo	143
<i>e)</i> Meje dopustne presoje dokazovanja po prizivnem sodišču (§ 503 št. 2 c. pr. r.); potreba izrečnega ali tihega lastnikovega dovoljenja pri izvrševanju rabe na njegovi stvari za priposestvovanje dotične služnosti (§ 313 o. d. z.)	145
Kazensko pravo,	
Razmerje med §-i 199 <i>d)</i> in 320 <i>f)</i> kaz. zakona	150
4. <i>Dr. Ed. Volčič</i> : Zemljeknjižni ali zemljiškooknjižni zakoni	153
5. Književna poročila	157
6. Razne vesti	158

Kako je razlagati odstavek 3. §-a 350. izvršilnega reda?

Spisal c. kr. sodni svetnik A. Levec.

Pri razlagi odstavka 3. §-a 350 izvrš. reda so se pokazala v teoriji¹⁾ in praksi nasprotstva, ker trdijo eni, da je v navedenem odstavku označena izvršba dopustna samo na podlagi izvršilnih naslovov, katerimi je pripoznana pravica do obremenitve zavezančeve nepremičnine (nepr. dela) ali njegove pravice, glede katere še ni vpisan v zemljiški knjigi, pripoznana torej kaka knjižna pravica zahtevajočemu upniku, — dočim trdijo drugi, da je ta izvršba dopustna tudi na podlagi izvršilnih naslovov, s katerimi je pripoznana le denarna terjatev.

Poslednjemu nazoru je pritrdilo tudi najvišje sodišče v svoji odločbi dne 16. oktobra 1901 št. 478 uradne zbirke in št. 1585 G. U. z nastopnimi razlogi:

»Pravni nazor rekurznega sodišča, da je zahtevajoči upnik po §-u 350. izvrš. r. le tedaj upravičen povzročiti knjižni vpis lastninske pravice zavezančeve, ako je že v izvršilnem naslovu samem dana pravica do obremenitve nepremičnine zavezančeve, v zakonu ni utemeljen. Po motivih k §-u 320. izvrš. r. izvajajo v tem paragrafu dane, poprejšnjemu izvršilnemu postopanju nepoznane določbe po svojem bistvu le načelo §-a 22 z. z. ter imajo za podlago misel, da se z njimi, ne da bi se s tem zmanjšalo pravice zavezancu, pravno varstvo bistveno ojači, izvršbo pospeši in zajedno zmanjša stroške. Z ozirom na svrho teh zakonovih določb je smatrati tedaj za nepravilno, kakor interpretuje

¹⁾ Primerjaj: Neumann; System der Executionsordnung, 1906, str. 233, 282 in 383 in Kommentar zur Executionsordnung, 1906, str. 950 in 951; Bartsch: Das österr. allg. Grundbuchgesetz in seiner prakt. Anwendung, 1902, str. 65 in 66; Heller und Trenkwalder: Die österr. Executionsordnung in ihrer prakt. Anwendung, 1902, str. 741, in odredbo predsedstva c. kr. višjega sod. v Gradcu Praes. 15786-17/98, objavljeno tudi v G. Z. 1899/23.

rekuržno sodišče besede »po izvršilnem naslovu«, rabljene v tretjem odstavku navedenega paragrafa; marveč je pravilna razlaga tega odstavka le ta, da je tudi oni upnik, ki ima izvršljivo denarno terjatev, upravičen na podlagi izvršilnega naslova, čeprav ni v le-tem pripoznana obremenitev zavezančeve nepremičnine, da seže na take nepremičnine zavezančeve ali njegove dele nepremičnin, glede katerih še ni vknjižen ali predznanovan za lastnika, z izvršbo potom zemljiškoknjižnega vpisa, tedaj tudi potom prisilne osnove zastavne pravice, in upravičen v to svrho, če dokaže pravno pridobitev zavezančevo, zahtevati najprej zemljiškoknjižni vpis lastninske pravice v korist zavezancu in nato vpis zastavne pravice za svojo izvršljivo terjatev. V le-tem slučaju je zahtevajoči upnik dokazal z duplikatom prisojilnega pisma, da je bila vsa zapuščina dotičnega zapustnika, torej tudi na njegovo ime vpisana polovica zemljišča, za katero gre, prisojena zavezancu. Če je torej prvi sodnik po zmislu predloga zahtevajočega upnika dovolil vknjižbo lastninske pravice pri neizločenih, na ime zapustnikovo vpisani polovici zemljišča v korist zavezancu in nato v korist zahtevajočemu upniku za njegovo izvršljivo terjatev prisilno osnovo zastavne pravice pri tej na zavezanca vpisani zemljiški polovici ter prisilno dražbo, se strinja njegov sklep z zakonom, dočim sklep rekurznega sodišča, s katerim se je izvršilni predlog zavrnilo, češ da ni vporabna določba §-a 350. izvrš. r. na ta slučaj, ni v zakonu utemeljen. Bilo je torej revizijskemu rekurzu ugoditi, sklep rekurznega sodišča predrugačiti in prvosodni sklep obnoviti.«

Razume se, da bi bilo po tej razlagi najvišjega sodišča ravno tako dopustno, na podlagi izvršilnega naslova, s katerim je pripoznana le denarna terjatev, seči z izvršbo v zmislu odst. 3. §-a 350. izvrš. r. tudi na knjižne, v korist zavezanca še ne vpisane pravice, in da bi bil n. pr. zahtevajoči upnik upravičen, ako bi izkazal pravno pridobitev zavezančevo, zahtevati knjižni prenos zastavne pravice v korist zavezancu in zajedno za svojo izvršljivo terjatev vknjižbo nadzastavne pravice na sedaj vpisano zavezančevo pravico.

Po našem mnenju se pa ta razlaga ne sklada s pravilnim razumevanjem odstavka 3. §-a 350. izvrš. r., marveč le razlaga, ki zahteva izvršilni naslov, da je z njim podeljena obremenitev

zemljišča ali knjižne pravice, ter bomo to mnenje v nastopnem utemeljili.

Poročilo skupne konference, ki je šele v §-u 352. vladne predloge uvrstila odstavke 2. in 3. sedanjega §-a 350. izvrš. reda pravi¹⁾ z ozirom na uvrstitev odstavka 2.: Wer einen vollstreckbaren Anspruch auf Einverleibung als Eigentümer einer Liegenschaft oder auf Übertragung eines bürgerlichen Rechtes hat, soll fortan in der Realisierung dieses Anspruches nicht mehr dadurch gehindert sein, dass sein Vormann (der Verpflichtete) noch nicht bürgerlich eingetragen erscheint. Die Regel, die § 22 des Grundbuchgesetzes für freiwillige Veräusserungen und Übertragungen aufstellt, soll nun auch auf derlei executive Rechtsübertragungen ausgedehnt werden, wodurch, ohne dass dies für den Verpflichteten eine Rechtsminderung nach sich zieht, der Rechtsschutz wesentlich verstärkt, die Execution beschleunigt und zugleich deren Kosten herabgedrückt werden, in takoj nato z ozirom na vpostavitev odstavka 3.: Die nämliche Bestimmung duldet auch auf den Fall Anwendung, dass der Executionstitel die Belastung eines Grundbuchskörpers oder eines daran haftenden Rechtes zu Gunsten des betreibenden Gläubigers ausspricht, das zu belastende Recht aber für den Verpflichteten einstweilen weder einverleibt noch vorgemerkt ist. Der betreibende Gläubiger soll dann unter Nachweisung des Rechtserwerbes des Verpflichteten zugleich mit der Execution die bürgerliche Eintragung des Eigentumes oder des sonstigen bürgerlichen Rechtes des Verpflichteten begehren können.«

Razvidno je torej, da po tej z ozirom na odstavke 3. §-a 350 izvrš. r. dani razlagi zakonodavčevi le-ta odstavke (prav.) izvaja načelo, izraženo v §-u 78 z. z. — Kakor ima pa ta paragraf za pogoj, da oni, na katerega je prešla kaka nepremičnina ali kaka knjižna pravica izvenknjižno, dovoli glede te nepremičnine ali pravice kakemu drugemu pravico, ki je predmet javne knjige (prostovoljno), tako stavi zakonodavec, uporabljajoč to načelo v izvršilnem postopanju, v odstavku 3. §-a 350 za pogoj da se je z izvršilnim naslovom dopustilo obremenitev zemljiškoknjižnega telesa ali njega se držeče pravice v korist zahtevajočemu upniku

¹⁾ Glej: Materialien zu den neuen österr. Civilprozessgesetzen, herausgegeben vom k. k. Just. Min., 1897, II. B. str. 642. in 643.

daß der Executionstitel die Belastung eines Grundbuchs-körpers oder eines daran haftenden Rechtes zu Gunsten des betreibenden Gläubigers ausspricht). Sklicevanje najvišjega sodišča v citirani odločbi na to, češ, določbe odstavka 2. in 3. §-a 350 imajo po motivih misel, da se z njimi ojači varstvo pravic, pospeši izvršba in zmanjšajo stroški, ne more utemeljevati njegovega nazora; kajti prejšnjemu izvršilnemu postopanju so bile, kakor omenja najviše sodišče samo, določbe, kakor jih imata odstavek 2. in 3. §-a 350, sploh neznane. Namen torej, ki si ga je stavil zakonodavec, dosežen je tudi že, ako se dopušča izvršbo po zmislu odstavka 3. le na podlagi označenih specialnih izvršilnih naslovov.

Pravilnost naše razlage zadevne določbe §-a 350 izvrš. r. izkazujejo pa tudi naslednja uvaževanja.

Po §-u 77 z. z. mora biti, ako nastopa kdo v imenu drugega, dokazano, da je upravičen (izrecno pooblaščen) za vlaganje zemljiškoknjižnih prošenj. Ako ima § 78 z. z. v tem oziru izjemo in ne zahteva pooblaščenja tretjega v svrhu zemljiškoknjižnega vpisa druge osebe, tolmačiti je to izjemno določbo tako, da je pravica, ki jo je ta oseba podelila tretjemu in ki jo je zajedno vpisati, dokazana po listini (§ 31, 35 in 94 št. 3. z. z.) in je torej opravičena domneva, da se je molče dalo pooblaščenje k zahtevi vpisa drugega, ki je pogoj za vpis lastne pravice.¹⁾ Ako kdo drugemu zastavi svojo, izvenknjižno pridobljeno nepremičnino za prejeta posojilo z dovoljenjem vknjižbe zastavne pravice za to posojilo na nepremičnino, dal mu je s tem molče tudi dovoljenje, da zahteva vknjižbo njegove lastninske pravice na nepremičnino. To je zmisel §-a 78. z. z.

Ravnoisto mora veljati torej tudi pri uporabi določbe odstavka 3. §-a 350. izvrš. r., s katero se, kakor pokazano, samo raztega v §-u 78. z. z. obseženo načelo na izvršilno postopanje. Tudi tukaj mora molče dana (po sodišču suplirana) pooblastitev biti dokazana po listini (izvršilnem naslovu); to je pa le tedaj, ako je v izvršilnem naslovu dopuščeno obremenjenje kake nepremičnine ali nje se držeče pravice na korist zahtevajočemu upniku.

¹⁾ Glej: odločbo najviš. sodišča dne 28. januarja 1873, št. 3851 G. U. in dne 5. februarja 1874, št. 5247 G. M.

Tudi uvrstitev §-a 350. v zistem izvršilnega reda potrjuje pravilnost našega nazora. Drugi oddelek prvega dela tega reda daje navodila za izvršbo v svrhu izterjanja denarnih terjatev in tretji oddelek, (kjer je uvrščen § 350.) navodila o izvršbi v dosego dejanj ali opustitev, torej poslednji oddelek navodila o izvršbi na podlagi izvršilnih naslovov, ki nimajo za predmet izterjanje denarnih terjatev. § 350. specijalno ima naslov: »Podelitev ali razveljava knjižnih pravic« in ravna tedaj o izvršbi na podlagi izvršilnih naslovov, po katerih je zavezanec dolžan podeliti ali razveljaviti knjižne pravice.

Držeč se tega, da se z določbo odstavka 3. §-a 350. izvrš. r. raztega določba §-a 78. z. z. na izvršilno postopanje, more se z lahkoto rešiti vprašanje, katero daje Bartsch¹⁾, z ozirom na § 78. z. z., vprašanje namreč, ali mora biti pravica, na katero je izvršiti vpis zahtevajočega upnika, zemljiškoknjižno (za prednika zavezančevega) že vpisana, morda pa se sme za (zavezanca) šele osnovati? Kar je pogoj §-a 78. z. z., to je, ker zakon ničesar drugega ne določa, tudi predpogoj vprašljive določbe odstavka 3. §-a 350. izvrš. r. — Da mora biti pravica zemljiškoknjižno (za prednika) že vpisana, sklepajo je tudi iz besed motivov: die nämliche Bestimmung duldet auch auf den Fall Anwendung, dass der Executionstitel die Belastung eines Grundbuchkörpers oder eines daran haftenden Rechtes zu Gunsten des betreibenden Gläubigers ausspricht, . . . ki imajo torej le v javni knjigi že obstojajoče pravice v mislih.

V enem oziru se pa vendar razlikujeta § 78. z. z. in odstavek 3. §-a 350. izvrš. reda. Uporaba prvega paragrafa možna je namreč le tedaj, kedar je isto sodišče pristojno za dovolitev vseh potrebnih zemljiškoknjižnih vpisov. To izhaja iz splošne določbe §-a 75. z. z. o pristojnosti, glede katere ni v §-u 78. storjene nikake izjeme. Odstavek 4. §-a 350. izvrš. r. pa določa, da za dovolitev izvršbe pristojno sodišče ukreni, kar je potrebno za izvršitev predlaganih vpisov, — torej več vpisov. Iz te določbe, ki ima v mislih vse v dosego izvršbe potrebne vpise — in potreben je v to svrhu tudi vpis zavezančeve pravice, — je izvajati, da sme izvršbo dovoljujoče sodišče dovoljevati tudi zemljiškoknjižne vpise, glede katerih bi mu sicer po §-u 75. z. z. dovolitev

¹⁾ Na n. m. str. 66

ne pristojala. Ako bi zakonodavec ne imel v mislih take pristojnosti izvršbo dovoljujočega sodišča, bilo bi z besedami, da to sodišče ukreni, kar je potrebno za izvršitev predlaganih vpisov (wegen Vollzuges der beantragten Eintragungen das Erforderliche zu veranlassen), rečeno preveč, kajti o ukrenitvi izvršitve je govor le tedaj, kedar se naprosi kako drugo sodišče za izvršitev, dočim je tedaj, kadar je dovoljujoče sodišče zajedno zemljiškoknjižno sodišče, treba napraviti sklepu le opazko: Vid. zem. knjiga in izročiti koncept sklepa zemljiškoknjižnemu oddelku (§ 157. odst. 2. opr. r.). Pritrditi je torej mnenju Neumanna¹⁾, da je po odst. 4. §-a 350. izvrš. r. določba §-a 75. z. z. glede kompetence za dovolitev zemljiškoknjižnih vpisov modificirana, a nepravilno je nasprotno mnenje Bartschevo²⁾ da je vporaba §-a 78. z. z. tako v oficijoznem kakor v izvršilnem postopanju možna le tedaj, kedar je isto sodišče pristojno za dovolitev vseh potrebnih vpisov.

Kako je seči z izvršbo v svrhu izterjanja denarnih terjatev na v zemljiški knjigi vpisano nepremičnino, na katero pa zavezanec še ni vknjižen ali predznamovan, določajo §§-i 325. in nasl. izvrš. r. Po tem paragrafu naj zahtevajoči upnik zarubi zavezančevu pravico do (zemljiškoknjižne ali faktične ali obojne) izročitve nepremičnine, in ko izposluje preodkaz pravice v poteg in pride v posest listin, zavezančevu pridobitev izkazujočih, more uvesti nadaljno izvršbo po zmislu §-a 328. izvrš. r. — Na podlagi omenjenih listin more zahtevajoči upnik prositi tudi za vpis lastninske pravice na zavezančevu ime in potem na podlagi svojega izvršilnega naslova za izvršbo s prisilno osnovo zastavne pravice za svojo izvršljivo terjatev. A v tem slučaju ne postopa zahtevajoči upnik analogno §-u 78. z. z., nego kakor zakoniti po §-u 308. izvrš. reda upravičeni pooblaščenec zavezančev. Nadalje more zahtevajoči upnik, ne da bi bilo za to potreba vknjižbe lastninske pravice zavezančeve³⁾, na podlagi navedenih listin prositi za uvedbo prisilne dražbe ali prisilne uprave nepremičnine.

Ako niso podani pogoji §-a 325. izvr. reda, uvesti je izvršbo na zavezančeve posestne in užitne pravice po zmislu §§-ov 331.

¹⁾ System, str. 383.

²⁾ Na n. m., str. 66.

³⁾ § 133. št. 1. izvrš. r. in odgovor just. min. k §-u 328. izvrš. r.

in nasl. izvrš. reda, kar velja tudi glede zavezančevih, do tuje nepremičnine pristojećih mu užitnih pravic.

Izvršba na zavezančevo, izvenknjižno pridobljeno (vknjiženo) terjatev se pa ravna po določbah §-a 294. in nasl. izvrš. reda.

Zakon ima torej za navedene slučaje izvršbe posebne in popolnoma zadostne določbe in ni potreba uporabljati zanje določbe odstavka 3. §-a 350. izvrš. reda, ki je, kakor pokazano, dana za izvršilne naslove posebne, v tem članku označene vrste.

§ 88 sud. vl. Kako će se oteti podsudnosti fakture?

Da podsudnost fakture bude valjana, potrebno je prema §-u 88 sud. vl. osim ostalih predpostavki, o kojima se sad nije baviti, da fakture, snabdjevena primjedbom mjesta isplate i utuživosti, bude bez prigovora primljena. Po tome bi »a contrario« slijedilo, da je svaki i najmanji prigovor takvoj fakturi dovoljan da isključi tu podsudnost. Ali ipak toga zakon ne traži. Postanak nas bo zakona uči (Mat. I. str. 693) da se je htjelo a uz neka ograničenja utvrditi ono, do čega je tekom vremena bila dovela uporaba §-a 43. sud. vl. god. 1852 § 43. naime ustanovljuje se podsudnost ugovora pa se je sve daljim primijenjivanjem te podsudnosti u razvoju sudske prakse došlo do toga, da se je smatralo, da je izričito ugovoreno mjesto izplate ili ispunjavanja druge koje obveze, kad je kupac primio bez prigovora fakturu sa primjedbom mjesta isplate. Propuštanje prigovora smatralo se konkludentnim činom (§ 863 o. g. z.), kojim je primaoc fakture mučke izjavljao da pristaje na pismenu ponudu glede mjesta isplate.

Podsudnost fakture osniva se i sada na ugovoru, pak je s toga i uvrštena u podsudnost mjesta ispunjenja; ova potonja je pak svakako »forum contractus« pošto ona odvisi od mjesta ispunjenja utanačenog ugovorom a ne zakonom odredjenog.

Uzme li se, da podsudnost fakture izvire iz ugovora, to je smatrati primjedbu u zakonu naznačenu pismenom ponudom a

prihvat takove fakture bez prigovora joj držati je mučkim prihvatom te ponude: pa eto valjana ugovora.

Prihvati li primaoc bez prigovora fakturu, to nije treba više istraživati da li je taj čin smatrati konkludentnim (kako je to po prijašnjem pravu bilo potrebno), kad zakon iz te činjenice bezuvjetno izvodi, da je ponuda valjano prihvaćena. S druge strane zakon nigdje ne isključuje, da se ne može i šutke očitovati prihvat i drugim konkludentnim činima, dapače ih i dozvoljuje. Poznato je naime, da osim primjedbi o isplativosti i utuživosti trgovci običavaju nanizati na fakturama i druge bilješke, kano ti: glede načina opremanja robe, glede podmire kupovine i roka za isplatu, glede reklamacija, skonta i sl. Prigovori li sada primaoc takove fakture ovim potonjim bilješkama, a ne usprotivi li se primjedbi isplativosti i utuživosti, to je je svakako smatrati, da pristaje na tu ponudu, jer bi posve neshvatljivo bilo, zašto nije prigovorio i toj primjedbi.

Prema tomu: ne prigovori li primaoc fakture ničemu, to je svakako smatrati da je uz ostale zakonske pretpostavke osnovana podsudnost §-a 88 sud. vl. Usprotivi li joj se pak bud na koji način to odatle još ne slijedi, da ta podsudnost nije osnovana već on mora da prigovori na takav način, po kojem se da zaključivati, e je mučke pristao na primjedbu glede mjesta izplativosti i utuživosti. Drugim riječima: Prigovor mora jasno da kaže, da je naperen specijalno proti navedenoj primjedbi ili takodjer i proti njoj.

Po tem nije samo dostatno, da se izričito prigovori bilješki mjesta isplate i utuživosti, već je potrebna takova izjava ili takav čin, koji na nedvojbeni način odaje primaočevu volju, da neće da primi fakture u cjelosti. Nemoguće je posebice nabrojiti takve čine: toliko ih je u svojoj raznolikosti koliko je nebrojeno načina, da mučke izraziš svoju volju; šta više, isti čin može prema prilikama da poprimi razno značenje. Tako se n. pr. predmnijeva, da se ne prihvaća fakture kad ju se natrag pošalje; ali ako ju primaoc povraća jedino radi toga, da prodavatelj popravi rok isplate, to se svakako mora smatrati, da je kupac pristao na ponudu glede podsudnosti. Pa i samo pobijanje valjanosti ili opstojnosti ugovora ne može se bezuvjetno smatrati otklonom ponude, jer inače ne bi mogao nikad da nastupi, zakonom ipak

predvidjeni slučaj, da se u toj podsudnosti može da ustanovi opstoji li ili ne opstoji kakav ugovor. S toga će prema prilikama odvisiti od pojedinog slučaja, da li je iz nekog čina primaoca fakture izvoditi, da odbija ponudjenu podsudnost ili ju prihvata. Prigovor mora uvijek da se odnosi na fakturu, a ne samo na robu, pak stoga postavljanje na raspoloženje radi slabe vrsnoće, radi zakašnjele otpreme itd. ne upliviše na podsudnost. Zaniječe li primaoc, da je naručio fakturiranu robu, to će odvisiti od načina, kako bude prigovorio fakturi, da li joj se protivi u gore navedenom smislu. Ne učini li toga, to je osnovana podsudnost fakture sve da i nije naručio robe.

Na svaki način § 88 sud. vl. predmnijeva, da je roba bila naručena, premda određuje, da je za opravdanost podsudnosti fakture dovoljno, da faktura nosi neka čisto vanjska obilježja t. j. primjedbu označenu u zakonu i da takva faktura bude prihvaćena bez prigovora.

Činjenica da li je roba bila naručena ili ne, ne može iz praktičnih razloga, da upliviše na odluku o podsudnosti, jer bi se tim odlučivalo o meritumu stvari. Tim bi se ne samo bez potrebe zateglo odlukom o nadležnosti suda, već bi se, kad bi se nakon provedene rasprave izrekla nenadležnost, jer da fakturirana roba nije bila naručena, prejudiciralo odluci o glavnoj stvari, te bi po tomu nenadležan sud riješio meritorno spor. Stoga mora primaoc ne naručene robe e da se ugne podsudnosti fakture, da prigovori toj fakturi, isto tako kao da je naručio fakturiranu robu (pl. odl. 14. novembra 1905. pres. 151. Vrh. Sud.).

Šp.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K uporabi §-a 1432 o. d. z.

Toženec B. je prodao tožniku A. leta 1906 slanine za 1541 K 28 h. Tožnik trdi, da mu je to terjatev plaćal tako: dal je tožencu vina za 370 K 44 h, plaćal mu v gotovini dne 21. junija 1906 znesek 400 K, dne 21. ali 22. avgusta 1906 zopet 400 K,

ter mu ostanek 370 K 84 h poslal po pošti. Vkljub temu terjal ga je toženec še za 400 K, in, dasi mu je tožnik v pismih z dne 5. in 7. oktobra 1906 zagotavljal, da je vse plačal, prejel je dne 31. oktobra 1906 opominjevalno pismo od toženčevega zastopnika. Ker ni maral tožen biti, ker je mislil, da se v računu moti, in ker je pozabil, da je bil pri plačilu zneska 400 K meseca avgusta 1906 navzoč priča M., izročil je zahtevani denar priči H., da ga ponese tožencu s pismom, v katerem mu je zopet povedal, da je toženec že popolnoma plačan, da mu pa pusti poslanih 400 K na duši, da bi jih toženec še rad vrnil, ko se bo »stegnil«, pa bo prepozno. Pozneje enkrat pravil je priči M., da je tožencu 400 K preveč plačal, in ker mu je ta povedal, da je bil navzoč, ko je tožnik plačal tožencu 400 K, uvidel je, da more to dokazati in je vložil zato dne 4. decembra 1906 tožbo na povračilo v zmoti plačanih oz. od toženca brez vsakega naslova pridrževanih 400 K.

Toženec je predlagal zavrnitev tožbenega zahtevka, priznavajoč vsa plačila, izvzemši ono iz meseca avgusta 1906, ter uveljavljajoč tudi, da tožnik že zato ne more zahtevati povračila, ker je z ozirom na vsebino pisem z dne 5. in 17. oktobra 1906 plačal, česar vedoma ni bil dolžan.

Priča H. je potrdil, da je prišel dne 22. ali 23. avgusta 1906 s potovanja v Ljubljano, se oglasil isti dan pri tožniku, in bil navzoč, ko je ta dan tožnik odštél tožencu denar, rekši: »tukaj imaš 200 gl., pa glej, da mi jih ne boš utajil.« Navzoč bil je tudi priča M. Ta je potrdil, da je bil nekoč s H. priča, ko je tožnik odštél tožencu 200 gl.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 19. decembra 1906 opr. št. C III 421/6-4 ugodilo tožbenemu zahtevku iz razlogov:

Ker je med strankama sporno le plačilo iz meseca avgusta 1906, in je po izpovedbah prič H. in M. zadostno dokazano, da je tožnik plačal tožencu ta znesek, je tudi dokazano, da je toženec na opominjevalno pismo z dne 31. oktobra 1906 poslani denar sprejel neupravičeno. — Sklicevanje toženčeve na določbo §-a 1432 o. d. z. ni umestno. Zakon smatra v tem slučaju plačnika za darovalca, in ker se daritve po §-u 946 o. d. z. redno ne smejo preklicevati, je določba §-a 1432 o. d. z. le popolnitev in slučaj

§-a 946 o. d. z. O daritvi pa ni moči govoriti, ako plačnik ni imel darilnega namena, in je plačal v zmoti, čeprav le o možnosti dokaza, in le pod pritiskom tožbe. Da tožnik ni imel namena darovati tožencu zneska 400 K, kaže zatrjevanje, da je toženca popolnoma plačal, da pusti ta denar tožencu na duši, in da je vložil tožbo, ko je zaznal za dokaze.

Toženec je izpodbijal to sodbo s prizivom zaradi napačne dokazne ocene, ker po izpovedbah prič H. in M. dokaza o plačilu ni smatrati izvršenim, in zaradi napačne pravne presoje, češ da je tožnik vedoma plačal neobstojaječ dolg, in je torej vporabiti § 1432 o. d. z.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 1. februarja 1907 opr. št. Bc III 14/7-4 zavrnilo priziv iz teh razlogov:

O nepravilni dokazni oceni ni govora, ker prizivatelj ni navedel okolščin za nezanesljivost prič.

Pravni presoji izpodbijane sodbe je pa pritrditi iz teh nagibov: Po splošnih načelih sme nazaj zahtevati, kar je kdo dal v zmoti t. j. v mnenju, da je dolžan, in da s plačilom izpolni pravno obvezo, ko prejemnik do dajatve ni imel nobene pravice. Zakoniti razlog za povračilni zahtevek tiči v tem, da ne sme biti v kvar dolžniku, če poravna dvomljiv dolg v to svrho, da se izogne preteči tožbi, in da nihče ne sme obogateti brez pravnega naslova. Ako se tedaj naknadno izkaže, da vprašavni dolg ne obstoja, dobi plačnik plačano nazaj (§§-i 1431, 1435 o. d. z.).

Izjemo ustanavlja § 1432 o. d. z.; izjemno določbo pa je strogo tolmačiti, ker smatra zakon v tem slučaju plačnika za darovalca. Gotovost in vednost, kakor to zahteva § 1432 o. d. z., pa tukaj nista dani. Toženec še vedno trdi, da ni plačan, terjal je tožnika po zastopniku preteč mu s tožbo, in če tožnik pod vplivom tega pisma plača misleč, da se v računu moti, kakor navaja v tožbi, se ne da s sigurnostjo sklepati, da si je bil svest, da ni več dolžan. Tudi iz pisem z dne 5. in 17. oktobra 1906 se ne da posneti ta zavest, ker tožnik, poudarjaje sicer, da je plačal dvakrat po 400 K, vabi toženca, naj pride k njemu, da se stvar uredi. Ako se še uvažuje, da tožnik ni vedel točno plačilnega dne, in da je vkljub svojim trditvam, da je že vse plačal, raje plačal, nego se dal tožiti, se ne more priti do prepričanja,

da je tožnik ravnal v zavesti storjenega plačila in darilnega namena, marveč da je bil vsekakor v dvomu.

Toženec je izpodbijal to sodbo z revizijo po §-u 503 št. 3 c. p. r., ker prizivno sodišče v protislovju s pravnimi spisi opira svojo sodbo na dejstvo, da je tožnik glede obstanka terjatve bil v dvomu ter navaja pisma tožnikova in trditve tožnikove v pravdi, češ da je tožnik dobro vedel, da je že plačal, ker to sam vedno zatrjuje, ter se sklicuje tudi na § 503 št. 4 c. p. r. trdeč, da so dani pogoji za uporabo § 1432 o. d. z.

C. kr. najvišje sodišče je s sodbo z dne 4. aprila 1907 št. 3478 zavrnilo revizijo iz teh razlogov:

Revizijski razlog po §-u 503 št. 3. c. p. r. ni zakonito izveden, ker izpodbija prizivatelj le logične sklepe, iz katerih je izvajalo prizivno sodišče, da je tožnik pri plačevanju utoževanega zneska bil v dvomu o svojem dolgu, ne izpodbija pa dejanskih okoliščin, na katere se opirajo ti sklepi, češ da ne soglašajo s pravnimi spisi.

Tudi revizijski razlog po §-u 503 št. 4 c. p. r. ni dan, ako tožnik — in to je ugotovilo prizivno sodišče — o svoječasnem izvršenem plačilu ni bil brez dvoma, marveč je kakor vesten človek vsekakor moral računati z možnostjo spominske napake. Tožnik torej ni bil nesiguren zastran možnosti izvršitve dokaza, marveč zastran obstanka dolga samega, in ni, kakor zahteva to § 1432 o. d. z. za izključenje povračilnega zahtevka, izvršil plačila, o katerem je vedel, da ga ne dolguje.

Dr. O. P.

b) Ne može se tražiti povišenja odpremine, koju otac isplati za uzdržavanje svog izvanbračnog djeteta a na temelju nagodbe odobrene od suda. (§ 171 o. g. z.)

Dr. N. priznav se ocem malodobnog Božidara, rođenog 27. septembra 1895, nagodio se dneva 18. oktobra 1897 sa štitništvo djetetovim, pak je — e da udovolji svim dužnostima, na koje je po zakonu i s priznanog očinstva vezan — isplatio jednom za uvijek za mld. Božidara 700 for. Štitnik je na to izjavio, da je tim podmirena svaka štichenikova mu tražbina. Tu je nagodu odobrila nadštitnička oblast. Nakon toga se promijenio

štitnik pak je tužio Dr. N., da za uzdržavanje svog sina Božidara plaća 20 K na mjesec i to od 1/5 1906 dok malodobnik ne uzmože, da skrbi za se.

Ta je tužba bila odbijena u sva tri stepena.

Obr. II. stepena: Pravo izvanbračnog djeteta, da traži od svog oca dolično uzdržavanje, strogo je privatnopravne naravi. To proizlazi ne samo iz odredbe § 165 o. g. z., po kojoj su izvanbračna djeca isključena od prava porodice i rodbine, nego i iz odredbe § 171. o. g. z., polag koje obveza za uzdržavanje i opskrbu izvanbračne djece prelazi, kao svaki drugi dug, na nasljednike roditelja. Kad je dakle očeva dužnost, da skrbi za uzdržavanje svog izvanbračnog djeteta, strogo privatnopravne naravi, to se moraju i ugovori, te otac sklopi sa svojim izvanbračnim djetetom glede tog uzdržavanja, prosudjivati prama ustanovama strogo privatnopravnim t. j. prema općenitim zakonskim odredbama o ugovorima.

Prema tome je gornja pogodba valjana i obvezatna ne samo za tuženika nego i za malodobnog sina mu Božidara (§ 865. o. g. z.). Tim što je tuženik u nagodbom određenu svrhu položio u sud 1400 K, ispunio je posvema preuzetu obvezu; pak je svejedno, što se je nakon sklopljenja nagodbe promijenio štitnik, kao što je svejedno, da je sam tuženik priznao, da su se sada njegove imućtvne prilike poboljšale, pa da bi lako mogao plaćati, što se od njega tužbom traži; a isto je tako svejedno, što tužiteljeva majka poboljeva pak je stoga njena sposobnost za zaradu umanjena te napokom što je ono 1400 K već potrošeno na uzdržavanje i liječenje tužiteljevo. Sve te činjenice nijesu ni najmanje kadre, da umanje valjanosti prepornog ugovora, pak ga se i ne može pobijati sa stanovišta §-a 170 o. g. z., kad se ustanova tog §-a ne smije ekstensivno interpretirati a kad s druge strane tog ugovora ne sklopiše djetetovi roditelji, već njegov otac sa zakonitim mu štitnikom.

Mimogred bude istaknuto, da sučeva presuda, kojom se određuje, koliko ima da otac plaća za uzdržavanje svog djeteta, uvaži i imućtvne prilike očeve a i potrebe djetetove u doba proglašenja presude pa da takova presuda ne brani, da se određena svota povisi ili snizi prema nastalim imućtvnim prilikama; a isto se tako smiju prema nastalim prilikama naknadno povisiti ili sni-

ziti doprinosi za uzdržavanje pa bili utvrđeni i ugovorom, kad je u istom bila ustanovljena dopustivost takovih promjena; ali je takvo povišenje ili sniženje doprinosa isključeno kad su se stranke pravovaljano pogodile, da se je otac isplatom odpremine jednom za uvijek oslobodio dužnosti, da dalje doprinaša za uzdržavanje djeteta.

Obr. III. stepena (Odl. 9/10. 1906 Br. 15.064): U previdu se navodi, da pitanje uzdržavanja izvanbračne djece zadire u javni interes. Na to je odvratiti, da dužnost očeva, da skrbi za uzdržavanje svog izvanbračnog djeteta, počiva na obveznom (§ 171 o. g. z.) odnošaju, dakle na odnošaju privatno-pravne naravi, da izvanbračna djeca, osobito što se tiče oca, ne uživaju prava porodice, te napokon, da građanski sudovi imaju da odlučuju sa stanovišta postojećeg privatnog prava jedino o sporovima privatnopravne naravi. Kad je dakle nagodbom odobrenom od suda utanačeno što ima otac da doprinese za uzdržavanje, tad se ne može primijeniti odredba §-a 170 o. g. z. već radi jasnog slova tog §-a, a osobito i radi toga, što u tom slučaju nema govora o nadstittničkom odobrenju. Priznati je, da nagodba odobrena od nadstittničke oblasti nosi na sebi aleatorno obilježje, ali se odatle ne da izvoditi, da ta nagodba ne ima valjane nerušljive snage (§ 138 o. g. z.), već jedino, da sud pri odobravanju takovih nagodbi ima da opreznije postupa, e da izvanbračno dijete ne pretrpi štete. Zakon ne pruža nikakove podloge, da bi se u nazočnom svakako sažaljenja vrijednom slučaju ugodilo previdu. Šp.

c) Ima li se primijeniti bagatelarni postupak u sporovima s uporabnog ugovora kad je vrijednost spornog predmeta udarena na 100 K, a tuženik nije prigovorio toj ucijeni.

(§ 448 gr. post.)

Gazda Vojin P. dao u zakup nešto zemlje kmetu Ivanu R. Kad minuo zakupu rok, tužio Vojin P. svog zakupnika, da se seli i da mu preda zemlju: u tužbi udario cijenu predmeta na 100 K.

Kot. sud proveo raspravu u redovitom postupku, pa kad tomu tuženik ne prigovorio, udovoljio tužbi.

Prizivno sudište odbilo tuženikov priziv u nejavnoj sjednici prema odredbi §§ 471₂, 473 i 474 gr. post., jer da je u tužbi bila naznačena vrijednost spornog predmeta na 100 K, pa da se polag §-a 448 gr. post. ima da primijeni bagatelarni postupak. U tom se pak postupku može pobijati presuda I. stepena jedino s razloga nabrojenih u §-u 477 (1—7.) gr. post. i dočim tuženik u svom prizivu ističe, da je postupak manjkav i da se presuda osniva na pogrešnom pravnom prosudjivanju stvari, to se ni iz daleka ne pozivlje na nijedan od napomenutih razloga ništavosti.

Vrhovno je sudište (odl. 9. I. 1906 Br. 113) odbilo tuženikov utok, jer da je po §-u 517 gr. post. nedopustiv. Pošto je vrijednost predmeta bila udarena na 100 K, a tuženik nije prigovorio toj ucijeni tekom rasprave, to se u nazočnom slučaju radi o bagatelarnoj stvari (§ 448 gr. p.) i to tim više, što današnji građanski postupnik nije usvojio odredbe §-a 4 prijašnjeg zak. o bagat. postupku (od 27. aprila 1873), prema kojoj bijaše isključen bagatelarni postupak u sporovima s uporabnog ugovora. Osim toga u ovom se stanju ne može uvažiti, što tuženik cijeni sporni predmet na najmanje 200 K. Šp.

d) Pogoje določbe §-a 1109 o. d. z. je, da konča pogojena doba najemne ali zakupne pogodbe. Ta določba torej ne velja, če se je razveljavilo pogodbo v zmislu §§-ov 1117 in 1118 o. d. z. — Kaj pomenja določba §-a 1109 o. d. z. „da je vrniti predmet zakupne pogodbe v navadni gospodarski kulturi?“ — O učinkih tožbe na razveljavljenje zakupne pogodbe, če se ji je ugodilo.

A je dal B-ju v zakup posestvo v M. za dobo 12 let. Ker B zakupnine ni redno plačeval, ga je tožil A na priznanje, da je zakupno razmerje razrušeno. Dne 1. januarja 1904 je bila podana tožba, sodba pa, ki se je ž njo tožbenemu zahtevku ugodilo, je stopila v pravno moč šele koncem junija istega leta. Med tem je dosedanji zakupnik njive najetega posestva obdelal in obsejal. Ko je moral to posestvo zapustiti, je tožil A-ja na plačilo v znesku 1374 K, češ da je njive obdelal in obsejal, da pa jih je

moral pred žetvijo glede na pravokrepno razrušeno pogodbo zapustiti.

Prvo sodišče je tožbeni zahtevek razen malenkostnega zneska odbilo.

Razlogi.

Vsak zakupnik ima v zmislu §-a 1109 dolžnost vrniti v zakup vzeto polje tako obdelano, kakor to zahteva dotični letni čas, ne da bi mogel zahtevati odškodnino za obdelavo in obsetev.

Vsled tožnikovega priziva je prizivno sodišče prvo sodbo razveljavilo in stvar vrnilo prvemu sodišču v novo razpravo in razsojo.

Razlogi.

Tožnik, čigar zakupna pogodba glede zemljišča v M. je bila radi neplačila zakupnine predčasno t. j. pred pretekom pogodbene dobe razrušena, zahteva od toženca lastnika v zakup danega zemljišča povračilo izdatkov za obdelavo, pognojitev in obsetev v znesku 1374 K, češ da bi se sicer toženec s tem zneskom obogatil.

Poleg kompenzacije raznih svojih protiterjatev je toženec ugovarjal tudi, da je prevzel tožnik ob početku zakupne dobe zemljišče istotako deloma obdelano, njive deloma pognojene, da je torej, ko je zdaj zemljišče obdelal, pognojil in obsejal, ravnal le v zmislu zakupne pogodbe in s tem le zadostil dolžnosti, ki jo zakupniku nalaga določba §-a 1109 o. d. z. Prvi sodnik je tožniku priznal le izdatke za obsetev, druge pa mu je odbil z ozirom na določbo §-a 1109 o. d. z. Ta nazor pa je pravno pomoten.

Predpis §-a 1109 o. d. z. ima v mislih edino le slučaj, ko zakupna pogodba poneha koncem pogodbene dobe.

Res je sicer, da ima zakupnik v zakup vzeto stvar (tukaj zemljišče) vrniti tako obdelano, kakor to zahteva dotični letni čas (doslovno: »in gewöhnlicher wirtschaftlicher Kultur«). Ta predpis pa je bolj narodnogospodarskega pomena, da se prepreči vsako opustošenje, vsako pretrganje užitka in obdelave v zakup danega zemljišča, nima torej namena, spraviti ob izdatke zakupnika, ki je izven pogodbe (o tej se je pač pravokrepno rarsodilo, da je razrušena vsled neplačevanja zakupnine) s svojimi

silami, s svojim delom in ob svojih stroških zemljišče obdelaval, pognojil in obsejal — za zakupodajalca.

Povročilo teh izdatkov mu gre že po občnih določbah o. d. z. (prim. §§-e 416, 1435, 1447 in dr. ter Krainzov komentar II. del str. 222: . . . »za kar mu gre tudi povračilo stroškov obdelave«).

Sporno prašanje je moči rešiti torej le, če se dobi pravilni odgovor na vprašanje, dokdaj je bil tožnik res zakupnik toženčevega zemljišča? V tem pa se je ozreti na tisti trenotek, ko se je današnjemu tožniku vročilo tožbo na priznanje, da je pogodbeno razmerje vsled neplačila zakupnine razrušeno. Ker se je temu tožbenemu zahtevku ugodilo in učinkujejo take pravokrepne sodbe *ex tunc*, je uvaževati, da je današnji tožnik prenehal biti zakupnik z dnem vročene tožbe na razrušitev pogodbe in ga je bilo poslej smatrati le za nepoštenega detentorja. Pravice in dolžnosti njegove je presojati torej s stališča predpisov, veljavnih za tiste, ki oskrbujejo kak posel brez pooblastila in naloga (§§-i 335, 336, 416, 1035 in nasl. o. d. z.)

Ker je toženec ugovarjal, da je izročil tožniku zemljišče deloma obdelano in pognojeno, da se torej s tožnikovimi iztoževanimi izdatki ni obogatil, a se o tem ni razpravljalo, je bilo prvo sodbo razveljaviti in stvar vrniti prvemu sodniku v novo razpravo in razsojo.

Na revizijo obeh strank je c. kr. vrhovno sodišče z odločbo dne 30 oktobra 1906 št. 17.029 prizivno sodbo potrdilo iz nje pravilnih razlogov.

Dr. A. Š.

e) Meje dopustne presoje dokazovanja po prizivnem sodišču (§ 503 št. 2 c. p. r.); potreba izrečnega ali tihega lastnikovega dovoljenja pri izvrševanju rabe na njegovi stvari za priposestvovanje dotične služnosti (§ 313 o. d. z.).

Solastnika *A* in *B* sta tožila *C*, naj prizna, da jej ne pristaja pravica hoje po njuni parceli *x* v smeri *d*—*f* z njene parcele *y* na drugo nje parcelo *z*, da ima v bodoče to hojo pod globo opustiti, ter plačati jima pravdne stroške.

Okrajno sodišče v Žužemberku je s sodbo dne 20. maja 1904 tožbeni zahtevek odbilo, ter oba tožnika obsodilo, da morata nerazdelno toženki povrniti pravdne stroške.

Razlogi.

Po pričah *D*, *E* in *F*, ter zapriseženi izjavi toženke je imeti za dokazano, da je le-ta od l. 1875, ter da so nje posestni predniki javno in mirno rabili sporno progo čez parcelo tožiteljev za bližnjico, odnosno pešpot vsakokrat, kadar jim je brez vožnje bilo kaj na gorenjem delu toženkine njive opraviti, in sicer že več nego 30 let od tožbe nazaj računajoč. Trditev tožnikova, ki sta, kakor je sodišču znano, sploh več časa s toženko v jezi ter v pravadah z njo, da nista videla izvrševanja sporne hoje, nikakor ni verjetna, kajti iz krajevnega ogleda izhaja, da se na sporno progo ne vidi samo s toženkine senožeti, ampak tudi z vseh delov njive tožnikov. Iz sodnega krajevnega ogleda dalje izhaja, da je druga vožna in hojna proga *g—h* oddaljena bolj in sicer za 44 *m* bolj kakor sporna proga od doma in njive toženke, ter da ta kolovoz *g—h* ne leži na zemljišču tožnikov, tako da tu ni vpoštevati ugovora o razširjenju služnostne pravice v zmislu §-a 484 o. d. z.

Tožnika torej nista dokazala, da bi si toženka lastila pravico služnosti vprašljive hoje v smeri *d—f* čez parcelo tožnikov in zavrnitev tožbenega zahtevka je opravičena. —

Tožnika sta se prizvala 1) radi nemožnosti preskušati sodbo, ker so pomanjkljivi razlogi (§ 477 št. 9. c. pr.), 2) radi pomanjkljivosti postopanja, 3) radi nepravilne ocene dokazov, 4) radi nepravilne pravne presoje stvari, 5) radi nepravilnosti izreka o stroških glede nerazdelnega povračila.

Prizivno sodišče v Rudolfovem je dne 6. septembra 1904 v nejavni seji sklenilo, da se prizivu radi ničnostnega razloga § 477 št. 9. c. pr. ne ugotovi, — potem pa po javni razpravi razsodilo, da se prizivu radi drugih razlogov ugotovi in spozna po tožbenem zahtevku.

Razlogi.

Prizivni razlog ničnosti v zmislu §-a 477 št. 9 c. pr. r. ni utemeljen. Iz razlogov prvega sodnika se da posneti, da je tožbeni zahtevek zavrnil, češ ker je toženka dognala dokaz po pričah

in svojem zaslišanju, da je ona v zvezi s svojima prednikoma izvrševala več nego 30 let pešhojo v sporni progi $d-f$ čez parcelo tožnikovo x , kadar je imela opravka na svoji parceli y in ker je tedaj služnostno pravico pešhoje priposestovala; nadalje ker tožnikov trditev, da nista videla izvrševanja sporne hoje, ni verjetna, z ozirom na to, da se ne samo z vseh delov nje parcele, ampak glasom podatkov lokalnega ogleda z njune njive natančno vidi, ako kak človek hodi po sporni progi, ker torej ni dokazano, da bi se bilo pešhojo izvrševalo skrivoma. Razlogi sodbe potemtakem niso tako pomankljivi, da bi je ne bilo možno presojevati. Tudi okolnost, da prvi sodnik v svojih razlogih ni razmotraval vseh ugovorov tožnikov, ne utemeljuje navedenega ničnostnega razloga po zmislu §-a 477 št. 9 c. pr. r., ki je podan le tedaj, ako odločba ni utemeljena po nikakih razlogih.

Utemeljen je pa prizivni razlog nepravilne ocene dokazov in nepravilne pravne razsoje.

V prvem pogledu toženka sama trdi, da je ona sama (ne v zvezi s svojimi predniki) izvrševala pešhojo po parceli tožnikov x skozi 30 let, a zaslišana za stranko potrjuje to izvrševanje samo za čas od leta 1875 naprej, od katerega časa do vložitve tožbe (4. aprila 1904) ni še preteklo 30 let. Ker se torej toženka sama ne sklicuje na izvrševanje pešpoti po svojih prednikih, ni se ozirati na to, kar potrjujejo v tem oziru njene priče.

Nadalje pa izpovedujejo priče tožnikov, da niso nikdar videle toženke hodeče po sporni poti. Vse te priče so ali sosedje toženke ali pa so imele opravka v obližju parcele x . Ako torej te priče v teku 30 let niso zapazile, da bi bila toženka izvrševala pešhojo v sporni smeri, ne more se prizivno sodišče prepričati o resničnosti tega izvrševanja in to tem manj, ker glasom lokalnega ogleda ni na parceli x v sporni smeri videti prav nobene poti in že to kaže na to, da se pešhoje ni moglo izvrševati toliko, ali na tak način, da bi moglo to izvrševanje privedi do priposestovanja.

Kar se tiče razloga nepravilne pravne presoje, je utemeljen toliko, da se prizivatelja — tožnika pač moreta sklicevati na določbo §-a 1500 o. d. z., ker po podatkih pričevanja in lokalnem ogledu ni imeti za dokazano, da sta o pridobitvi parcele vedela,

da obstoji služnostna pravica pešhoje po tej parceli v korist toženki.

Utemeljen pa ta prizivni razlog ni v tem pogledu, da bi izvrševanje pešhoje po toženki ne moglo privedi do priposestovanja, ker je ni izvrševala v zavesti, da izvršuje služnostno pravico in da je izvrševanje pešhoje brez vse koristi za parcelo *y*, kajti, ako bi bila toženka res izvrševala 30 let pešhojo, bi bila s tem pokazala svoj namen, izvrševati hojo ko pravico. Raba sporne poti bi pa bila v očividni hasek parceli *y*, ker je, kakor je ugotovljeno po lokalnem ogledu, ta pot precej (za 44 *m*) bližja od poti *g—h* in ker je brez pomena, če bi bila toženka sporno pot rabila le, kadar je hodila bosa, ali kadar so hodili h kosilu delavci.

Z ozirom na to tudi ni postopanje pomankljivo, ako prvi sodnik dokaza po lokalnem ogledu in zvedencih o tem, da nima toženka vsled izvrševanja sporne pravice nikakoršne koristi pri obdelovanju svoje parcele *y*, ni proizvel.

O katerih bistvenih znakih servitute hoje in katerih pogojih priposestovanja se ni razpravljalo v I. inštanci, prizivatelja niti ne trdita in se zato ne vidi, zakaj bi bilo iz tega ozira ostalo postopanje pomankljivo.

Ker je priziv, kolikor se je to razložilo zgoraj, utemeljen, bilo mu je ugoditi, rabsodbo sodišča I. inštanice premeniti in ugoditi tožbenemu zahtevku. —

Toženka je proti reformatni sodbi vložila revizijo iz razloga §-a 503 št. 2 (ker je prizivno sodišče ovršlo prvosodno oceno, ne da bi bilo samo dotične dokaze neposredno sprejelo, oz. ne da bi dalo dokazovanje s prve instance neposredno pred seboj ponovilo), dalje iz razlogov §-a 503 št. 3. in 4. c. pr. r.

Najvišje sodišče je s sodbo dne 11. januarja 1905 št. 18.542 revizijo zavrnilo ter sodbi dodalo razloge:

Revizija iz razloga št. 2 §-a 503 c. pr. r. ni utemeljena. Prvi sodnik je samo ugotovil, da je z vseh delov toženkine senožeti in njive tožnikov odprt pogled na sporno parcelo, da se torej mora videti, ako kdo hodi po sporni progi, ter je zgol iz te okolnosti sklepal, da trditev tožnikov, češ, da o izvrševanju služnosti niso ničesar vedeli, ni verjetna; ni se pa oziral na izpovedi mnogih prič, najbližjih sosedov, ki so tudi lahko opazovali to progo. Ako je prizivni sodnik, vpoštevajoč izjave prič v prvo-

sodnem dejanskem stanu, prišel do nasprotnega sklepa, to v dejanskem oziru ni prekoračil mej, danih mu o presoji dokazovanja, in ni mu trebalo zopetnega zaslišavanja prič, ker se prvi sodnik niti ni izrekel o večji ali manjši verjetnosti prič, ni razložil, da njih izjave niso resnične, in ker tudi ni pretresaval okolnosti, da se s toženkine senožeti in z njive tožnikov vidi na vprašljivo progo.

Revizija pa tudi ni upravičena iz razloga napačne pravne presoje (§ 503, št. 4. c. pr. r.).

Po §-u 313 o. d. z. se kako pravico rabi, če kdo stvar koga drugega z njegovim dopuščanjem v svojo korist obrača; ako naj torej raba tuje stvari vodi do priposestevovanja, treba dokazati, da se je raba vršila 30 let z dovoljenjem tistega drugega, bodisi z izrečnim ali tihim dovoljenjem, s tem da se je opustilo zabranitev.

To, kar je prvi sodnik ugotovil, da se namreč z omenjenih dveh parcel vidi na progo poti, pa ne zadostuje v dokaz, da sta tožnika videla hojo toženke, oziroma da so posestni predniki tožnikov videli hojo toženke in nje prednikov, ali da bi jo bili ob primerni pazljivosti morali videti, posebno ker, kakor ugotavlja druga stopnja, takih hoj niso opazili sosedje, imajoči v neposredni bližini svoje njive, na katerih so morali raznovrstno delati, in pa ker ni bilo videti sledov, da se je ondi hodilo. Vrhu tega priznava priča Č, da je v primerih, ko ga je baje videl tožnik, hodil, da je tudi tožnik brez ovir hodil po zemljiščih toženke, ker sta si bila tedaj prijazna, tako, da je pri tej hoji misliti na sosedsko postrežljivost. —

Pravnega sklepa prizivnega sodišča, da izvrševanje zahtevane služnosti ni moglo dovesti do priposestovanja, se torej ne more imenovati napačnega, tudi tedaj ne, ako se je toženka, kakor navaja revizija poudarjajoč št. 3, § 503. c. pr., sklicevala na izvrševanje svojih posestnih prednikov.

Revizija je torej bila zavrtna kakor neutemeljena.

Dr. Volčič.

Kazensko pravo.

a) Razmerje med §§-i 199/d in 320/f kaz. zakona.

A. je dne 2. avgusta 1906 gnal par volov na semenj v Č. z zastaranim živinskim potnim listom, na katerem je popravil datum izdaje iz 12. junija 1906 v 29. junija 1906, datum uporabnega dne pa iz 12. junija 1906 v 2. julija 1906.

Kazensko sodišče ga je s sodbo 10. okt. 1906 oprostilo hudodelstva goljufije po §-ih 197 in 199/d kaz. zak., katerega edino je bil obtožen, in ga tudi ni obsodilo krivim prestopka po §-u 320 kaz. zak. V razlogih se je navajalo: Obtoženec je ravnal pač v namenu, kakor ga zahteva § 199 kaz. zak., ker je hotel državno nadzorovalno oblastvo preslepiti, da sta vola krita s pravilnim potnim listom, vendar pa ga ni bilo obsoditi, ker sredstvo v to ni bilo sposobno. Obtoženec se je namreč zmotil v številkah mesecev tako, da je omenjene datume premenil v 29. junija 1906 mesto 29. julija 1906 in v 2. julija 1906 mesto v 2. avgusta 1906, vsled česar je potni list ostal po popravi ravnotako neveljaven kakor je bil prej, v tem namreč, da je ostal zastaran. Zaradi absolutne nesposobnosti sredstva tudi ne more biti govora o poskusu goljufije v zmislu §-a 8 kaz. zak. Obtoženčevo dejanje tudi ne vsebuje prestopka zoper javne naprave v zmislu §-a 320/f kaz. zak., kajti vsebina temu prestopku je ista kakor v §-u 197 kaz. zak. Tudi ta prestopok zahteva premotilni namen in se razlikuje od hudodelstva po §-u 197 kaz. zak. samo v tem, da se pri njem ne zahteva namena oškodbe. — Za ta prestopok bistveni premotilni namen pa se pač ni dal uresničiti, ker sredstvo v to svrho nikakor ni bilo sposobno.

Na ničnostno pritožbo javnega tožnika je najvišje sodišče dne 22. marca 1907 pod št. 18101/1906 razsodilo: Ničnostni pritožbi se ugaja, izpodbijana sodba se razveljavlja ter je obtoženec kriv, ker je storil opisano dejanje in ker je s ponarejenim živinskim potnim listom gnal na sejem v Č., prestopka po §-u 320/f kaz. zak. in po §-ih 8 in 45 zak. o živinskih kužnih boleznih.

Razlogi.

Sodni dvor je upravičeno odklonil, da bi se obtožbeno dejanje devalo pod § 199/d kaz. zak. Pri dejanskem stanu goljufije mora biti škoda možna, on zahteva premoženje, s katerim naj bi se koga oškodilo (§ 197 kaz. zak.). Oškodovanje pa je bilo tu izključeno, kajti obtoženec bi ne bil mogel živine spraviti na semenj tudi ko bi se ponareja ne bila zapazila takoj, temuč ko bi se imelo 29. junij 1906 za pravi izdajni dan živinskega potnega lista, ker je le-ta tudi po izvršeni ponareji ostal zapal, torej neveljaven. Namena koga prevariti in oškodovati ne ustanavljata goljufije, ako ni obenem podana možnost oškodbe. Ta možnost je seve tudi pogoj poskušeni goljufiji. Obtožbeno dejanje torej nikakor ne spada v obseg §-a 199/d kaz. zak.

Po krivici pa sodišče obtožbenega dejanja ni postavilo pod § 320/f kaz. zak. Ono ne ume prav relacije med §-i 199/d in 320/f kaz. zak. — Odločba §-a 320/f kaz. zak. označuje za kaznivo vsako zaradi prevare storjeno ponaredbo kake javne listine in prepušča njeno kaznovanje samo tedaj §-u 199/d kaz. zak., kadar se ponaredba ni zgodila brez hudobnega namena, kakršnega ima § 197 kaz. zak. v mislih. Ta »hudobni namen« pa ne pomenja namena prevariti, temuč namen oškoditi, kar je nedvomno spoznati iz besedila v §-u 197 kaz. zak., katero označuje za način, kako se goljufija napravlja, prevaro z zvitim prigovarjanjem ali dejanjem ali porabo pomote ali nevednosti drugega, za goljufivi namen pa delovanje storilca in posledek njegovega delovanja t. j. oškodovanje. Ko pa § 320/f kaz. zak. izključuje goljufivi namen, s tem nikakor ne ustanavlja, da velja le za primere, pri katerih ni goljufivega namena. Bilo bi pač nedosledno, da bi ostale nekaznovane ponaredbe, ki se jih je napravilo z goljufivim namenom, ki pa iz kakršnegakoli vzroka niso kazniva goljufija, da bi se pa kaznovalo ponaredbe, katerim nedostaje oškodilnega namena, ker se je ugotovilo, da je imel obtoženec namen, prignati živino na sejmišče brez veljavnega živinskega potnega lista in brez poprejšnjega živinozdravniškega pregleda, torej namen, da bi državo oškodil v pravici, ukreniti določene naredbe, bilo ga je torej obsoditi zaradi prestopka po §-u 320/f kaz. zak.

Sodišče pa je tudi v zmoti, ko meni, da je, kakor pri goljufiji, treba tudi pri prestopku §-a 320/f kaz. zak. razen namena prevare še sposobnosti prevare z uporabljenim sredstvom. Brez pomena je uspeh, s katerim se je ponarejeno listino rabilo v prevarjenje. Ni odločilno, je li bila prevara možna, verjetna ali neverjetna, je li se je zgodila ali izostala. Falzifikat se pač ne more uporabljati neposredno kakor listina v takem zmislu, da naj ob sebi povzroči prevaro, temuč more se uporabljati, da bi izven svoje vsebine storil verjetno kako dejstvo, tu pa deluje samo kakor indicij, da povzroči prevaro skupno z drugimi slepili. »Animus fallendi« se izraža že z besedami »ponarediti«, »prena-rediti«, ker se s tem pravo, pristno premenja v napačno, ker se formalnemu poverilu daje podobo določnega, uradnega izvira. Razložek med goljufijo in ponarejo javne listine je prav v tem, da je ponareja storjena, ne da bi se bilo v resnici doseglo name-ravano prevaro.

Za krivdo po §-u 320/f kaz. zak. je torej brez pomena, da grajani živinski potni list ni bil v stanu, dokazati dejstva, katera je imel potrditi. S pretekom veljavnostne dobe se je potnemu listu vzela sposobnost, da bi služil v izkazilo pri kakem prihodnjem živinskem ogledu, ni se mu pa vzel listinski značaj.

Po navedenem se nahajajo v ravnanju obtoženca vsekakor znaki kaznivega dejanja po §-u 320/f kaz. zak.

Dejanski stan, ki je podloga obtožbi in ki je ugotovljen v sodbi, pa obsega tudi sestavine prestopka §-ov 8 in 45 z. zoper živ. kužne bolezni. Obtoženec je ravnal proti objektivni naredbi §-a 8 zakona zoper živ. kužne bolezni, ker je vole prignal na semenj brez veljavnega potnega lista. Brez pomena je stalno bivališče obtoženca in na semenj prignane živine. Rečeni pre-stoppek je bil že dovršen, ko se je živino brez veljavnega živin-skega potnega lista pognalo k semnju, ker je nevarnost za raz-širitev kake živinske bolezni lahko ravno tako ondi, kjer se živina požene k semnju, kakor na semanjem kraju. Izvršilni ukaz k zakonu o živinskih boleznih predpisuje, da je premembe med gonjo zabeležiti na živinskem potnem listu, predno se žene živino dalje, kar bi ne bilo treba, ako bi ne bilo dolžnosti, imeti živinski potni list že med gonjo. Ko na dlani je, da je isto, če imaš zapali ali ponarejeni živinski potni list ali pa če sploh

nimaš veljavnega živinskega potnega lista. Sodišče bi bilo moralo torej izreči obsodbo po §-ih 8 in 45 z. o živinskih kužnih boleznih, čeprav je državni pravdnik ni predlagal izrecno (§-a 262 in 267 kaz. pr. reda).

Bilo je torej v tem obsegu ugoditi na št. 9 *lit. a*) §-a 281 kaz. pr. r. sloneči ničnostni pritožbi in razsoditi kakor navedeno. —

—č.

Zemljeknjižni ali zemljiškoknjižni zakoni?

V razgovor podaja dr. Ed. Volčič.

Sestaviti in urediti mi je določila o zemljiških knjigah slično kakor je v dosedanjih zvezkih »Pravnikove« zbirke podana drugovrstna pravna tvarina. Tudi pri tem delu je posebno važnih dvoje točk: 1. vsebina in obseg knjige; 2. enotnost pravniške terminologije.

Kar se tiče prvoomenjene točke, mislim, da potreba ne zahteva samo občnega zemljeknjižnega zakona, temuč tudi vse druge državne in deželne (o napravi knjig i. t. d.) zakone, ukaze in razpise, ki so v bistveni zvezi z navedenim glavnim zakonom, to pa še posebno, kolikor jih je uporabljati na šlovanskem jugu cislitvijske državne polovice. Zakon o napravi zemljiških knjig naj bi se navelo dobesedno le za eno kronovino, glede drugih nas se tikajočih kronovin pa bi se navelo le dotične razlike. Za Dalmacijo bi se iste odredbe natisnilo v hrvatskem izvirniku.

Pod črto se poda važna odločila najvišega sodišča, katerih pa ne bode toliko kakor v zadnjem (IV.) zvezku »Pravnikove« zbirke, ker so načela o predpisih zemljiške knjige starejša, torej ugotovljena že trdneje, kakor načela o civilnopravnih zakonih.

Enako bode spraviti v knjigo najvažnejša veljavna določila o razvidnosti zemljarskega katastra, o razdelbi in zložbi zemljišč, o konverziji hipotekarnih terjatev i. t. d. Isto velja o predpisih za železniške in rudarske knjige ter za knjige o zemljiščih z nafto, tako da bode zbrana tvarina o sodnih javnih

knjigah sploh. Naslov bi se torej tudi lahko glasil: Knjižni zakoni (kakor v českih izdajah »knihovni«) in ne samo »zemlje- ali zemljiškoknjižni zakoni.«

Vzlic temu pa ta zvezek »Pravnikove« zbirke ne more biti in ne bode tako obsežen kakor je IV., ter nikakor ne bode presegal 40 tiskanih pol. —

V drugi poudarjeni točki — enotni pravniški izrazi — je pa odločitev težavnejša kakor v prvi. V pravnih izrazih, tudi v glavnih in načelnih, namreč ne soglašajo niti avtentična slovenska besedila deželnih zakonikov za Goriško, Kranjsko in Štajersko, niti oficijalni slovenski prevodi državnega zakonika, odkar je bil natisnjen l. 1871. Levstikov prevod občnega zemljeknjižnega zakona, pa dokler je izšla dr. Babnika »Pravna terminologija«.

Mislim, da treba knjigi ne samo enotnega sedanjega pravopisa, temuč tudi enotne pravne terminologije vsaj glede bistvenih pravnih pojmov. Enotna poprava različnih takih izrazov je tem nujnejša, ker so nekateri očitno napačni in ker bodi knjiga v bodoče vodilo ne samo pravnikom temveč vsakomur, ki ima posla v teh stvareh.

Prav zato pa sem mnenja, naj se označena popravila sprejme v besedilo zakonov, ne pa v kake opomnje pod črto. Besedilo, ki se tiska v večjem tisku, mora biti točno, ker se rabi največ in na prvem mestu, naj torej ne bega čitatelja. Nasprotno naj se drugotne ali celo napačne izraze prvotnega besedila poočiti v opomnjah pod črto, kolikor se jih radi pogoste rabe ni že označilo skupno na posebnem mestu, morda v predgovoru. Slično bi bilo v bodoče preurediti izišle zvezke »Pravnikove« zbirke in bi bilo morda kake netočne izraze prvotnih prevodov s potrebno opozoritvo pod črto pustiti le tedaj, kadar bi izrazom, ustanovljenim na novo, nastalo kako dvomje. Tega pa se ni posebno bati pri knjižnih zakonih, ki imajo z večino le oblikovna navodila, ne pa stvarnih. Vsekakor se da opravičevati tudi nespremenjeni sprejem prvotnega besedila s primernimi opomnjami oziroma popravki pod črto, a kakor mislim, bi taka izdaja ne bila tako rabna kakor zgoraj opisana.

Naj se o tem izrečejo naši pravniki!

Med vsemi določbami o zemljeknjižnih zakonih je seve najvažnejši občni zemljeknjižni zakon od 25. julija 1871 drž.

zak. št. 95. Ta zakon kakor tudi sovrstni drž. zak. št. 96 in pa navodilo prav. ministrstva od 12. jan. 1872 št. 5. drž. zak. je prevel sam France Levstik; ni torej treba poudarjati, da je prevod izvrsten, da se ga večinoma čita kakor izvirnik in da veje iz njega zdravi vonj domače zemlje. Vendar tudi pri tem prevodu se je iz prej navedenih razlogov pomeniti o obstoju ali premembi nekaterih strokovnih izrazov.

Že o naslovu zakona se je odločiti, ima li za Grundbuch- ostati zemljeknjižni ali ima stopiti zemljiškoknjižni.

Drugi Slovani so si stvar olajšali in navadno niti ne rabijo pridevnika, ampak govore opisovalno, n. pr. Čehi: »o knihách pozemkových« ali »gruntovnich«, Malorusi: o »gruntovih (pozemeljnih)«; Hrvati pravijo: zak. gruntovnički, vendar navadno tudi opisujejo n. pr. zakon o zemljišnih knjigah. Deželni zakonik (Pokrajinski list) za Dalmacijo rabi v dotičnih zakonih za Grundbuch pač samostavnik zemljištnik in iz njega izvedeni pridevnik »zemljiš(t)nički«.

Pri nas se je rabilo približno do izida Pravne terminologije drja. Babnika le »zemljeknjižni« in to ne samo v prevodih drž. zakonika, temuč tudi po vseh deželnih zakonikih, od tedaj pa se je sprejelo »zemljiškoknjižni«. Poslednji izraz je vsekakor doslednejši, ker se pri nas rabi le »zemljiška«, ne pa »zemeljska« ali zemeljna (podzemeljna) knjiga, vendar dvomim, da bi bilo tej doslednosti žrtvovati prvotni, zdi se mi, krepkejši in očitno blagoglasnejši izraz. Podlaga temu izrazu je »zemlja« in »knjižiti«. Zemlja nima le splošnega, širšega pomena, ampak prav tisti, za kateri rabimo v zakonu »zemljišče«, Narod je govoril in govori: imam dosti zemlje, pol zemlje. sem polzemljak, nasprotno pa ni čuti besede »zemljišče«, bodisi samo o sebi ali zloženo. To je razvidno tudi iz Pleteršnikovega slovarja. Zemljeknjižni zakon je tedaj tisti, ki določa, kako se zemljo vknjižuje, kako se knjiži. Menim torej, da ostaneti v rabi lahko obe besedi: zemljišče in zemljeknjižen, ne samo, ker sta se popolno vživili, ampak ker sta nekako sankcionirani po izvirnikih vseh slovenskih deželnih zakonikov. Enako se tudi nihče ne upira vzporedni rabi pridevnika »sodni« (Gerichts =) in samostavnika »sodišče« (Gericht).

Slično bi bilo v teh prevodih morda pridržati »ročišče« za sedaj navadni narok, ne samo ker je pravilnejši, ampak ker ostaneta lahko oba kakor sta v Nemcih: Tagfahrt in Tagsatzung.

Ravnotako bi bilo v teh prevodih rabljeno probeležbo premeniti samo v predbeležbo poleg sedaj sprejete predznambe, ter ohraniti zabeležbo mesto sedanje zaznambe, ker sta oba izraza popolno pravilna in umljiva in ker se jih rabi tudi v hrvatski terminologiji, dasi »beleg« ni slovanskega izvira.

V teh prevodih pa preostaja še mnogo izrazov, za katere se seveda ne morem zavzemati tako kakor za prej navedene.

Tako se za Grundbuchskörper glasi sicer »knjigo vpisna stvar« bolje kakor »zemljeknjižno telo«; ta termin je v deželnih zakonikih, razen v goriškem, kasneje v državnem zakoniku in tudi v dr. Babnikovi terminologiji; toda Levstikov izraz zemljeknjižna stvar je širši, kakor ga hoče zakon. Knjigovpisna stvar je lahko tudi vsak vpis v zemljiško knjigo, zakon pa hoče označiti le pojem za ozemeljsko sestavino dotičnega vložka.

Hrvatski prevod in že ukaz prav. ministrstva od 15. dec. 1855 drž. zak. št. 222, s katerim se je uvelo na Ogrskem zemljeknjižni red, veljaven še danes v Trojedni Kraljevini, imata za rečeni pojem izraz »stvarnost gruntovnička«, ki morda ni slab, in dalmatinski deželni zakon ima gotovo še bolje izraženo »zemljišničko biče«, ¹⁾ vendar mislim, da bi pri nas ne kazalo sedaj menjevati že vdomačenega izraza »zemljeknjižno telo«, kakor ga imata tudi prevoda češki in maloruski.

Ravnotako menim, da bode v Levstikovem prevodu premeniti posebno še nastopne izraze: Svojina v lastnina, sosvojina v solastnina, svojinski v lastninski, svojske roke v lastne roke, ker teh besed tudi sicer ni v našem književnem jeziku niti v drugih slovanskih, — Rusi imajo za last izraz »sobstvenost« —, in ker bi se jezikovno razlikovale od pravih temeljev tem pojmom: last, lastnik. Prevodu velja celo včasih »svojinski« za pojem »posestni« (§ 22 z. drž. zak. št. 96 l. 1871), kar mu je sicer »vlastniški«. Ravnotako bi bilo premeniti: bremenstvo v bremenski stan, dednik

¹⁾ Tako tudi E. Smirić: Službena Terminologija, Zagreb 1904.

v dedič, nadstojen v pristojen, odmena v povračilo škode (odškodba), odvrča v zavrnitev, pisemska zbirka v listninska zbirka, pismo v listina, postavljenje v prejšnost v postavljenje v poprejšnji stan, dasi se oni izraz glasi jako krepko; priplačilo (Beitrag) v prispevek, prinesek (donese), pritegniti (einräumen) v priznati, razsodba (Entscheidung) v odločba, samično sodišče (Einzelgericht) v edinoosebno sodišče, umrtvilo v amortizacijo, znamenik (Verzeichniss) v spisek.

Želeti je, da slovenski pravniki v kratkem naznanijo svoje nazore o posameznostih navedenih točk ali društvu Pravniku ali meni, ker kakor je posneti iz tega sestavka, je tvarina dozorela do izgotavljanja, ter upam, da bode nje ureditev dovršena, ako ne nastopijo posebne ovire, v mnogo krajšem času kakor je bila ureditev IV. zvezka.

V Novem mestu, meseca majnika 1907.

Književna poročila.

Schwurgerichte und Schöffengerichte. To je naslov najnovejše juristične revije, ki ima namen v dveh zvezkih po 50 tiskovnih pol zbrati ves material v domovini in tujini, tičoč se teh sodnih inštitutov, na podlagi katerega naj bi se ta veleaktualna vprašanja končno rešila. Izdajata revijo profesor Mittermaier v Giessenu in profesor Liepmann v Kielu. Za Avstrijo se je v drugem zvezku — več jih še ni izšlo — oglasil višji državni pravdnik dunajski Hoegel s člankom »Geschworene oder Schöffen«. Najprej razpravlja članek podatke porotniških pravorekov glede odredb in oprostitev od leta 1875 naprej, navaja potem pomisleke zoper delovanje porotnikov v nekaterih deželah, češ leto je nezadovoljivo v vseh deželah, razen na Gornjem Avstrijskem in Solnograškem. Potem primerja delovanje lajkov kakor kazenskih sodnikov v Nemčiji, na Angleškem in Francoskem ter v Ameriki. Nazadnje priporoča, naj se nadomesti v Avstriji poroto s »Schöffengerichte«; nadomeščenje kazenskih sodnikov po poklicu s »Schöffen« pa odločno odklanja. — Slovenski izraz za »Schöffe« nam še manjka; spričo aktualnosti tega vprašanja treba ga bode dobiti. »Schöffe« prihaja od schaffen, schöpfen, Schöpfe, Schöpfe, — Schöffe; srednjeveško latinsko »scabinus«. (Primerjaj Adelungov besednjak pri besedi »Schöpfe«). Kako porečemo slovenski možem, ki naj po nasvetu Hoegla nadomeste naše porotnike?

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1907.

— (Najvišje odlikovanje.) Sekcijskemu svétniku v pravosodnem ministrstvu drju. J. Babniku je podeljen red železne krone tretjega razreda. — Odlikovancu, odborniku društva »Pravnika«, naše najprisrčnejše čestitke!

— (Osebné vesti.) Imenovani so: za generalnega advokata na vrhovnem sodnem in kasacijskem dvoru Ivan Okretić, svétnik viš. dež. sodišča v Trstu; — za okrajnega sodnika v Kočevju O. Cernstein, sod. tajnik v Celju; — za sodne pristave avskultantje dr. J. Tertnik za Šoštanj, dr. Fr. Bicek za Metliko, dr. J. Polec za Trebnje in E. Stöckl za Črnomelj. — Premeščeni so sodni pristavi: dr. R. Tschech iz Šoštanja v Celje; dr. G. Račič iz Ptuja v Celje; Fr. Pernuš iz Metlike v Litijo. — V komisijo za sodniške izpite pri viš. dež. sodišču v Gradcu sta poklicana viš. dež. sodišča svétnika dr. J. Schoberlechner in A. Elsner v Gradcu. — Razsodišču delavske zavarovalnice v Trstu je imenovan za predsednika višjesodni svétnik dr. E. Cristofoletti dež. sodišča v Trstu; za namestnika pa dež. sodni svétnik dr. H. Krammer v Trstu. — Umrl je dež. sodni svétnik in predstojnik sodišča v Kočevju Ernst pl. Höffern.

— (V spisu »zastopanje strank v pravdnem postopanju po notarjih — disciplinarno kaznivo?«), priobčenem v »Slovenskem Pravniku« z dne 15. aprila 1907 pravi g. dr. M. D., da še vedno velja just. min. razpis od 17. februarja 1852 št. 17.431, ki veleva, da notarji ne smejo dobička iskati iz pravnega zastopanja in da tozadevni članek v št. 8 l. 1906 časnika »Zeitschrift für Notariat« netočno prereka veljavnost omenjenega min. razpisa. K temu bodi pripomneno, da ministrske naredbe iz absolutistične dobe imajo veljavnost zakonov — in za to gre g. dru. M. D. — samo tedaj, ako so bile razglašene v državnem zakoniku po patentu od 4. marca 1849 št. 53 drž. zak. Gori navedeni in vsi drugi min. razpisi, zadevajoči isto stvar niso prišli v državni zakonik in niso zato nikoli imeli veljavnosti zakonov, katera se jim od dne veljavnosti sedanjega civilno-pravnega reda še manj ko prej more prisojati.

Notar Baš.

— (»Je li mogoče izvesti izvršbo na Hrvatskem na podlagi sklepa avstrijskega kaz. sodišča o odmeri stroškov v izterjanje teh stroškov od hrvatskega državljana?«) Na to vprašanje je odgovoril dr. N. s slučajem iz prakse v »Sloven. Pravniku« l. 1906 št. 7. Zadnji »Mesečnik pravičnog društva v Zagrebu« priobčuje ob kratkem ta odgovor in urednik njegov, vseuč. profesor gosp. dr. Josip Šilović pripomina: »Ja ću se možda na ovu stvar osvrnuti u posebnoj razpravi, kad dobijem rještbe banskog stola sedmorice. Ali mogu već sada

iztaknuti, da mi se čini mnienje naših sudov opravdano, a mnienje dra. N. neosnovano. Ne stoji naime navod g. dra. N., da § 36 i 235 kaz. zak. odredjuju, da se kazne izrečene izvan Hrvatske nemaju ovršivati u Hrvatskoj. Zadnja alineja §-a 36 kazen. zak. glasi: »Osude što ih izreku kaznene vlasti tudje zemlje, nemaju se podnipošto ovršiti u zemljah ovostranih.« Zadnja alineja §-a 235 kazen. zak.: »Osude oblasti kaznenih inozemskih u zemljah se ovostranih nipošto nemaju izvršivati.« Dakle tuj se ne govori samo o kaznama nego o celim osudama. § 330 k. p. veli u prvoj alineji: »Ako obtuženik osudom kaznenom bude izrečen kao krivac kojega kažnjiva djela, tad će se u osodi ujedno izraziti, da obtuženik ima naknaditi i troškove postupka kaznenoga«. Prema ovoj izričnoj ustanovi kaznenog postupka sadržaje kondemnatorna kaznena osuda vazda i odredbu glede dužnosti naknade troškova kaznenog postupka, a pošto se ona prema §§-ima 36 i 235 kaz. zak. u rečenom slučaju ne smije izvršiti u obće, ne smije se niti u ovom njenom dielu. —

— (Poročila iz graškega »Juristenverina«.) To pot mi je poročati o veleaktualnih predavanjih, o katerih bi veljalo nekoliko več besed izpregovoriti. — Dva večera v januarju t. l. je predaval namestniški svetovalec dr. Mayerhofer-Grünbachel o novem vladnem načrtu za bolniške blagajne. Centralizacija nekako taka, kakor pri zavarovalnicah proti nezgodam, trdna zveza vseh blagajn po centralni bolniški blagajni na Dunaju, državno nadzorstvo, to so temeljna načela vladne predloge, — pa socijalna demokracija se še protivi nekaterim spremembam. Na vsak način bi zahtevala taka preosnova pomnožitev političnih uradnikov. Govornik se je ob koncu predavanja trpko izrazil o sedanjem načinu, kako se povišuje politične uradnike, in priporočal izbero za višja mesta le po zmožnosti in marljivosti uradnikov.

V mesecu februarju t. l. je prišel predavat višji državni pravdnik dunajski dr. Hoegel o preosnovi kazenskega predpostopanja. Vzor kazenskega postopanja bi bil, da bi se vsakega kršitelja kazenskega zakona tiralo pred kazenskega sodnika. Zato v kazenskem postopanju ni namestu milost, ampak strogost v izvajanju kaz. pr. reda. Priporočalo se je uvesti v Avstriji kar načrt za kazenski postopnik Nemčije. Govornik se s tem predlogom nikakor ne strinja, marveč smatra le nekatere dele našega kaz. pravd. reda potrebne izboljšanja. Grossov predlog, preisk. sodnik naj se postavi v kaz. postopanju povsod pod nadzorstvo državnega pravdnika, govornik pobija, a priporoča obdržanje uvodnih preiskav. Angleško kontradiktorno postopanje, francosko postopanje, v katerem so stranke vsaj zastopane, se ni obneslo; avstrijski način, da so gotovi čini predpreiskave označeni, pri katerih sta lahko stranki navzoči, priporoča obdržati. Upotilno postopanje (Eröffnungsverfahren) in polni priziv (volle Berufung) ne smatra za potrebno. Preiskovalni zapor radi begosumstva in nevarnosti ponovitve je na vsak način obdržati; koluzijskega zapora, katerega praksa itak kaj zmerno uporablja se ne da odpraviti. Treba pa je še uveljaviti zakon za odškodovanje tistih, ki so bili v preiskovalnem zaporu, ne da bi prišlo do obsodbe, in sicer

tako kakor na Nemškem, da se uvede še posebno postopanje v rešitev vprašanja, ali je bil dotičnik res po nedolžnem v preiskovalnem zaporu.

Državni poslanec dunajski emeritirani odvetnik dr. Pattai je prišel 9. marca predavat o načrtu zakona glede odgovornosti za škodo, povzročeno po avtomobilih. Govornik je bil poročevallec za ta zakon v justičnem odseku, zakon je bil sklenen v poslanski zbornici. Gosposka zbornica pa ga je pokopala. Glavne misli poročevalčeve so bile: Vsak civilnopravni zakon je ali pravičen ali krivičen; zakona glede odgovornosti za škodo ni smeti presojsati s stališča oportunitete. Ako avtomobilstvo ne more prenašati odgovornosti za škodo, katero povzročuje, onda je bolj škodljivo nego-li koristno. Unger je v svojem govoru v gosposki zbornici dokazal, da je to, kar naj bi glede odgovornosti za škodo pri nas še moralo postati zakon, v deželah, kjer velja cōde Napoleon že davno pravilo samo na podlagi prosvitljene prakse, in vendar avtomobilska industrija izborno prospeva. Ideja obvezne odgovornosti za avtomobilске škode izvira iz dveh momentov: 1) iz nevarnosti avtomobilskega obrata, ki hoče brez tira doseči hitrost železnice; 2) iz kočljivosti dokazovanja, ker pri nesrečah na deželi poškodovanec nima priči, a avtomobilista, dostikrat iz čisto tujega kraja, niti ne pozna. V primeri z načrtom istega zakona za nemško državo, je naš načrt naprednejši, ker stavi pod zakon tudi amaterskega avtomobilista, in ne samo obratnega podjetnika. Naš načrt daje pravico do povračila škode tudi osebam, katere se proti plačilu z avtomobili prevažajo, izven ako so gostje, ki se vozijo zastoj. Pod ta zakon pa ne spadajo oni avtomobili, kateri po svojem ustroju ne morejo z večjo hitrostjo voziti, nego navadni vozovi. Utožuje naj se po zakonskem načrtu z avtomobilom povzročeno škodo pri okrajnem sodišču, kjer se je nesreča pripetila. Vprašanje, kdaj nastane odgovornost avtomobilista, ako nastane nesreča le vsled tega, ker se je žival drugega voznika splašila, reši načrt tako: Ako avtomobilist dokaže, da je izpolnil vse, kar zahtevajo predpisi in takratni položaj ob sebi, nadalje da nesreče ni zakrivila kaka zunanjska hiba avtomobila, onda za škodo ni odgovoren.

Dr. M. D.

(Konec prih.)

— (Za nov kazenski zakonik) je bila dne 7. t. m. nepričakovano sklicana enketa v pravosodnem ministrstvu, da se je izražala o načrtu, ki sta ga pripravila viš. drž. pravdnik dr. Hoegel in vseučiliški profesor dr. Lammasch. Ta načrt je še skrivnost, zato občinstvo ni moglo prav razumeti oficijalnih poročil, ki so se vendarle priobčevala o posvetovanjih enquete in obujala dokaj zanimanja za težko pričakovane kazensko-pravne reforme.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.

Nove pravoslovne knjige v slovenskem jeziku:

IV. zvezek „Pravnikove“ zbirke avstrijskih zakonov:

Civilnopravdni red in sodni pravilnik

z dne 1. avgusta 1895, z uvodnima zakonoma, z drugimi zakoni, ukazi in razpisi civilnopravnega obsega ter odločbami najvišjega sodišča, z dodatki i. t. d. — Uredil in obširno stvarno kazalo po strokovnih izrazih v slovenskem in hrvaškem jeziku dodal **dr. E. Volčič**, c. kr. sodni svetnik v Rudolfovem.

Obseg XII + 909 str., cena vez. knjigi 8 K, po pošti 55 h več.

Odvetniška tarifa,

določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pri sodiščih, sodne pristojbine — s stvarnim kazalom.

Uredil **dr. E. Volčič**.

Obseg 75 str. (20 str. tabel); cena 1 K 80 h.

Obe knjigi se naročati pri drju. **Ed. Volčiču** ali pri knjigotržcih.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil
dr. Jakob Kavčič. Cena
vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke).
Uredil dr. Jak.
Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik.
Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri **L. Schwentnerju** v Ljubljani.